

ارائه و تبیین الگوی منابع قدرت سیاسی در جامعه اسلامی مبتنی بر وصیت‌نامه الهی-سیاسی امام خمینی (ره)

سیدمهدی موسوی^۱

دکتری مدیریت دولتی، دانشگاه پیام نور تهران، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)

حجت‌الله ابراهیمیان^۲

استادیار گروه حقوق دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم، ایران.

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۶/۲۷

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۳/۳۰

چکیده

پژوهش حاضر به طراحی و تبیین الگوی منابع قدرت سیاسی در جامعه اسلامی مبتنی بر وصیت‌نامه الهی-سیاسی امام خمینی (ره) پرداخته است. روش انجام این پژوهش به صورت کیفی می‌باشد. بدین صورت که استخراج داده‌ها و مؤلفه‌ها با روش تحلیل مضمون^۳ انجام شد؛ و پس از استخراج مؤلفه‌ها، نسبت به ترسیم شبکه مضامین اقدام شد. روش کار چنین بود که نگارندگان با بررسی و دقت نظر در وصیت‌نامه الهی-سیاسی امام خمینی (ره) به جست‌وجوی مضامینی که معرف منابع قدرت سیاسی در جامعه اسلامی بودند، در ابتدا به کدهای مرتبط دست یافتند. نهایتاً، کدهای استخراج شده به روش تحلیل مضمون در قالب ۱۳۳ کد باز، ۵۵ مضمون پایه و ۴ مضمون سازمان‌دهنده تقسیم‌بندی شدند. نهایتاً، حاصل کار به صورت الگوی منابع قدرت در مدیریت جامعه اسلامی ارائه شد؛ که شامل ۴ شاخص منابع اسلامی، منابع انسانی، منابع فرهنگی-ساختاری، و منابع نظامی در زمینه جامعه اسلامی و به‌ویژه کشور ایران می‌باشد. شایان ذکر است، مدیریت مناسب این شاخص‌ها و نیز مؤلفه‌های آن‌ها منجر به تعالی جامعه اسلامی خواهد شد که شایسته است مورد توجه سیاست‌گذاران، سیاست‌مداران، و مدیران کشور قرار گیرد.

واژه‌های کلیدی: منابع قدرت، قدرت سیاسی، رهبری، جامعه اسلامی، وصیت‌نامه الهی-سیاسی امام خمینی (ره).

1. mmousavi@mazaheb.ac.ir

2. hojjat49@gmail.com

3. Thematic Analysis

انجمن مطالعات جهان اسلام
Islamic World Studies Association
جمعية دراسة العالم الإسلامي

فصلنامه علمی-پژوهشی
پژوهش‌های بنیادین اسلام

مقدمه

قدرت از مفاهیم پیچیده در عرصه سیاست، اقتصاد، مدیریت و... است که همه دولت‌ها، سازمان‌ها و افرادی که قصد تأثیرگذاری و رقابت با دیگران و اعمال نفوذ دارند باید خود را به منابع متنوع قدرت تجهیز نمایند و از این منابع برای پیشبرد اهداف و اجرای برنامه‌های خود استفاده نمایند (گالبرایت، ۱۳۹۶). قدرت از والاترین آمال جوامع بشری است و در محاورات روزمره و نیز در تعاملات بین‌المللی کاربرد بسیاری دارد (محسنی و همکاران، ۱۳۹۷؛ افضل‌ی و همکاران، ۱۳۹۷). چنین بیان می‌شود که برخی از افراد، روزنامه‌نگاران، سیاستمداران، و... قدرتمند هستند؛ به این دلیل که می‌توانند بر افکار، آراء و سرنوشت دیگران مؤثر واقع شوند (راسل، ۱۳۹۷). به صورت مشابه، برخی از کشورها ضعیف هستند، برخی قدرتمند، و برخی دیگر به عنوان ابرقدرت معرفی می‌گردند. با پیچیده‌تر شدن روابط و تعاملات کشورها، کشورهایی که به منابع قدرت دسترسی داشته باشند می‌توانند خواسته‌های خویش را بر دیگران تحمیل نمایند و از مزایای آن بهره‌مند شوند. به همین دلیل است که عبدالرحمان (۱۳۹۴) قدرت را یکی از اساسی‌ترین مفاهیم در علوم سیاسی معرفی می‌کند؛ به گونه‌ای که برخی از پژوهشگران علوم سیاسی، سیاست را دانش کسب و حفظ قدرت دانسته‌اند و برخی دیگر آن را هسته مرکزی و محوری و گاه به مثابه پارادایم سیاست دانسته‌اند. در جای دیگر، سیاست در میان ملت‌ها را مبارزه برای قدرت می‌دانند و معتقد هستند که شناخت درست مبارزه برای قدرت، کلید فهم مسائل سیاسی است.

در این میان، فتاوا، نصایح و وصایای بزرگان نقشی کلیدی در ترسیم نقشه راه و راهبردهای یک کشور خصوصاً در جامعه اسلامی دارد. اسلام نیز ضمن تأکید بر سنت نگارش وصیت‌نامه، شنوندگان را نسبت به پاسداشت و عمل به وصیت و پرهیز از بطلان آن فرامی‌خواند تا تکالیف برجای مانده مورد توجه و پیگیری پیروان قرار گیرد. امام خمینی (ره) به عنوان عالمی برجسته، سیاستمداری توانمند، و رهبری قدرتمند، پس از برقراری انقلاب اسلامی به تأسی از ائمه معصومین (ع)، رهنمودهایی را جهت بقا و سلامت انقلاب اسلامی ایران به عنوان وصیت‌نامه الهی-سیاسی به منظور بهره‌مندی نسل‌های آتی بیان نمود. این وصیت‌نامه مخزنی ارزشمند از بیانات و توصیه‌هایی است که چگونگی رسیدن به کمال جامعه اسلامی را تبیین نموده است. امام خمینی (ره) با اشراف کامل بر قوت‌ها، و ضعف‌های درونی و نیز فرصت‌ها و تهدیدات محیطی،

انجمن مطالعات جهان اسلام
Islamic World Studies Association
جمعية دراسات العالم الإسلامي
فصلنامه علمی - پژوهشی
پژوهش‌های سیاسی جهان اسلام

۱۲۶

سال نهم، شماره سوم، پاییز ۱۳۹۸

وصیت‌نامه الهی-سیاسی خویش را تدوین نموده است که پیروی از آموزه‌های آن تداوم موفق و مؤثر انقلاب اسلامی را به ارمغان خواهد داشت.

با مشاهده وضعیت کنونی تعاملات کشورها، چنین به دست می‌آید کشورهایی که از قدرت و انسجام کافی در درون جامعه و نیز توانمندی قابل ذکری در تعاملات بین‌المللی برخوردار نباشند، محکوم به شکست، وابستگی و زوال هستند؛ لذا، شایسته است به مؤلفه‌هایی پرداخته شود که با توجه به فضای حاکم بر جامعه در تقویت قدرت سیاسی کشور مؤثر واقع شوند. با مطالعه وصیت‌نامه الهی-سیاسی امام خمینی (ره) نیز این نکته بیش از پیش عیان می‌شود که آموزه‌های ارائه‌شده، مختص به دهه‌های گذشته نیست و حتی، نقصان موجود در بخش‌های مختلف کشور را نیز می‌توان به‌نوعی مرتبط با شکاف ایجادشده در تبعیت از این آموزه‌ها مطرح نمود. لذا، پژوهش حاضر در پی آن است به طراحی و تبیین الگوی قدرت سیاسی با توجه به وصیت‌نامه الهی-سیاسی امام خمینی (ره) بپردازد.

۲- چارچوب نظری و پیشینه پژوهش

در ادبیات فارسی، واژه قدرت به معنی توانستن، توانایی داشتن، و توانایی (دهخدا، ۱۳۷۳) و در جای دیگر به معنای استطاعت و واجد شرایط تاثیرگذاری و نیز صفتی که تأثیر آن بر وفق اراده استوار باشد (معین، ۱۳۸۸: ۱۹۷) و همچنین در معانی زور، برتری، نیرو، توان، اقتدار، سلطه و اراده نیز بکار رفته است (آریان پور، ۱۳۶۶: ۱۶۱۹). قدرت در لغت به معنای مالک بودن چیزی، مقایسه و تدبیر، اندازه‌گیری و ... است (ابن منظور، ۱۹۸۸). بر طبق طریحی (۱۳۷۵)، قدرت به معنای تمکن بر امور است و این امور شامل تقدیر، داوری و حکم می‌باشد. صلیبا (۱۳۹۳) نیز قدرت را مترادف با توانایی داشتن و استطاعت تعریف نموده‌اند. رضاییان (۱۳۹۵) نیز قدرت را توانایی نفوذ معرفی نموده است و منابعی را نیز جهت اعمال قدرت و توانایی نفوذ ارائه نموده است. گیدنز (۱۳۹۶) قدرت را توانایی فرد یا گروه برای دستیابی به اهداف یا پیشبرد منافع خود تعریف نموده است. می‌توان گفت قدرت به مفهوم توانایی تأثیرگذاری بر دیگران است. قدرت یک جنبه فراگیر در تمامی روابط انسانی است که بسیاری از ستیزها در جامعه نهایتاً به کسب قدرت ختم می‌شود (گیدنز، ۱۳۹۶). بر طبق رابینز (۱۳۹۷) قدرت یک تابع وابسته است؛ به این معنی که هراندازه وابستگی یک فرد یا گروه یا

فصلنامه علمی-پژوهشی
پژوهش‌های بنیادین جهان اسلام

۱۲۷

ارائه و تبیین الگوی منابع قدرت سیاسی در جامعه اسلامی مبتنی بر ...

جامعه به افراد، گروه و جوامع دیگر بیشتر باشد، آن جوامع می‌تواند قدرت بیشتری بر آنان که وابسته هستند اعمال کنند؛ و میزان این وابستگی به موارد مختلفی از جمله منابعی که در اختیار ایشان است بستگی دارد. رابینز در ادامه به پایگاه‌های قدرت اشاره می‌کند: قدرت مبتنی بر زور، قدرت مبتنی بر پاداش، قدرت قانونی، قدرت مبتنی بر تخصص، و قدرت مرجعیت. قدرت مبتنی بر زور بر مبنای ترس یا تهدید است. زور می‌تواند به صورت تنگ کردن عرصه بر یک کشور از دسترسی به نیازهای اولیه باشد. علاوه بر این، تهدید نظامی نیز مثالی دیگر از این پایگاه قدرت است؛ که امروزه قدرت‌های مادی، از این دو پایگاه قدرت به خوبی بهره می‌برند تا به مقاصد سوء خود نائل آیند. علاوه بر این، اگر کسی بتواند چیزی را که دارای ارزش مثبت است به دیگری بدهد و یا بتواند چیزی را که دارای ارزش منفی است از او سلب کند، دارای قدرت مبتنی بر پاداش است. به عنوان مثال، ارتباط بین آمریکا و برخی از کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس مبتنی بر این اصل است. به این صورت که آمریکا آن‌ها را از خطر واهی ایران در امان نگه می‌دارد و در عین حال به دوشیدن مداوم آن‌ها مبادرت می‌نماید. قدرت قانونی آشکارترین مسیری است که می‌توان به پایگاه قدرت دست یابد. قدرت قانونی گسترده‌تر از قدرت مبتنی بر زور و پاداش است چراکه هر دو ابزار را در اختیار دارد. امروزه شاهد آن هستیم که شورای امنیت و شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد در عمل به بازیچه دست قدرت‌های مادی بدل شده است که به خواسته‌های نامشروع خود جلوه قانونی دهند و در پرتو آن به اعمال قدرت پردازند. قدرت مبتنی بر تخصص نیز عامل دیگری است که به متخصصان با دانش ویژه و فن‌آوری‌های پیشرفته مرتبط است. کشورها با انحصار برخی فن‌آوری‌ها در داخل کشور خود، دیگر کشورها را به خود وابسته می‌نمایند و از مزایای آن بهره می‌برند. فن‌آوری‌های پیشرفته در صنایع مختلفی از نظامی تا پزشکی، شیمیایی تا تولید مواد غذایی و ... نمود پیدا می‌کند. قدرت مرجع نیز به قدرتی اطلاق می‌گردد که در سایه تحسین و آرزویی که افراد یک جامعه برای شبیه شدن به افرادی دیگر دارند، به وجود می‌آید و ریشه در منابع آرمان‌گرایانه دارد (رابینز، ۱۳۹۷). اگر جامعه یا کشوری مورد تحسین و ستایش باشد و از نظر رفتار و نگرش به صورت الگو قرار گیرد، دارای قدرت مرجع می‌شود. فرنگی مآبی، سبک زندگی غربی، اشتیاق به تولد فرزند در خارج از ایران، اشرافی‌گری و... را می‌توان به عنوان مثال‌هایی از این حوزه مدنظر قرار داد که جامعه ما را نیز متأثر ساخته است. به‌طور مشابه، پارسونز از اندیشمندان بنام علوم اجتماعی، نظام‌های اقتصادی، سیاسی و

اجتماعی را معرفی می‌کند. به‌زعم او، هر نظام دارای یک ابزار مبادله است که به‌وسیله آن به دادوستد مبادرت دارد. ابزار نظام‌های اقتصادی، سیاسی و اجتماعی به ترتیب عبارتند از پول، قدرت و منزلت. این نظام‌ها می‌توانند با یکدیگر مبادله داشته باشند. به‌عنوان مثال یک نظام در ازای پرداخت پول می‌تواند قدرت یا منزلت کسب کند، یا به‌واسطه منزلت به کسب قدرت یا ثروت بپردازد (کرایب، ۱۳۹۷). به این ترتیب یک کشور ثروتمند که ابزار نظام اقتصادی را در اختیار دارد، این توانایی را دارد که با صرف پول در امور مختلف، به قدرت یعنی ابزار نظام سیاسی دست یابد. از طرفی، می‌تواند با صرف بخشی از پول خود در امور عام‌المنفعه یا خیریه به منزلت اجتماعی (ظاهری یا واقعی) دست یابد. نهایتاً، اینکه، کشورهایی که به ابزار مبادله همچون، پول، قدرت و منزلت مجهز باشند می‌توانند آن‌ها را به کالاهای باارزشی تبدیل نمایند و حتی دیگر کشورها را نیز به کرنش وادار نمایند.

با توجه به تعاریف فوق‌الذکر در تبیین مفهوم قدرت، می‌توان قدرت سیاسی را بر اساس ماکس وبر تعریف نمود. وی بر این باور است که قدرت سیاسی فرصت و توانی است که یک بازیگر با توجه به جایگاهی که در اختیار دارد می‌تواند اراده خویش را با وجود مقاومت دیگری و علی‌رغم میل دیگران اعمال نماید (وبر، ۱۹۷۹). لذا، یک کشور در صورتی توانایی مقابله با قدرت‌های سیاسی دیگر کشورها را دارا می‌باشد که از قدرت سیاسی مشابهی برخوردار باشد. شایان‌ذکر است، مؤلفه‌های قدرت در جوامع غربی صرفاً به موارد مادی خلاصه می‌گردد؛ ولی جوامع اسلامی با توجه به ویژگی خاص خود، علاوه بر منابع مادی، لازم است تا از منابع معنوی و الهی نیز بهره‌برند؛ همان‌طوری که در قرآن به آن اشاره شده است: «... كَمْ مِنْ فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً بِإِذْنِ اللَّهِ وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ» چه بسیار گروه‌های کوچکی که به فرمان خدا، بر گروه‌های عظیمی پیروز شدند! و خداوند، با صابران و استقامت‌کنندگان است (سوره بقره/۲۴۹).

با مروری بر پژوهش‌های مشابه، چنین به دست می‌آید که شاخص‌های متعددی با توجه به الگوهای غربی از قدرت سیاسی ارائه شده و طبق تعاریفی که پیش‌تر به آن اشاره شد قابل مشاهده است. شایان‌ذکر است، در ادبیات اسلامی نیز تعاریف متعددی از قدرت بیان شده است که مشابه تعاریف لغوی و اصطلاحی رایج است. با این وجود، در ادبیات دینی و اسلامی هرگاه بحث قدرت مطرح می‌شود، پیش‌فرض اصلی آن، اعطای توانایی انجام عمل از سوی قادر متعال است (حبیب‌زاده و فتاحی زفرقندی، ۱۳۹۳: ۳۶۱).

انجمن مطالعات جهان اسلام
Islamic World Studies Association
جمعية دراسة العالم الإسلامي
فصلنامه علمی - پژوهشی
پژوهش‌های بنیادی جهان اسلام

۳- روش انجام پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف بنیادی است. این روش مبتنی بر این اصل معرفت‌شناسی است که حقیقت قابل‌شناسایی نبوده و باید همیشه مورد تعبیر و تفسیر قرار گیرد. پژوهش تفسیری، متغیرهای وابسته و مستقل را از قبل تعریف نمی‌کند و بر این پیش‌فرض استوار است که دسترسی به واقعیت‌های اجتماعی تنها از راه سازه‌های اجتماعی نظیر زبان، خودآگاهی و معانی مشترک میسر است. به عبارتی دیگر، «حقیقت» ماهیتی متأثر از خصوصیات ذهنی بشر دارد. ماهیتی که نمی‌توان آن را از عبارت دیگر ساختارهای اجتماعی، ارزش‌ها و واقعیت‌ها مستقل دانست. بررسی‌های تفسیری تلاش می‌کنند از طریق معانی که افراد به پدیده‌ها می‌دهند آن‌ها را درک کنند (دانایی فرد و همکاران، ۱۳۹۶). نیومن (۱۹۹۷) معتقد است تحقیق کمی متکی بر پارادایم اثباتی، درصد کمی‌سازی داده‌های تحقیق و استفاده از تکنیک‌های کمی برای تحلیل آن‌هاست. برای محقق اثبات‌گرا، داده‌های کیفی، حالات روحی و روانی دارند و شرایطی هستند که به رفتارهای قابل‌اندازه‌گیری منجر می‌شوند. در تحقیق کیفی، داده‌های کیفی ارزشمندند؛ چون بر اساس آن‌ها می‌توان از طریق تحلیل کیفی به استنتاج و استخراج نظریه از بستر زمینه مورد مطالعه رسید. در این راستا، کوشش جهت تولید و ظهور مفاهیم، قضایا، فرضیات و نظریه علمی به‌جای آزمون و ارزیابی نظریه است (خاکی، ۱۳۹۰)؛ بنابراین در این پژوهش به‌منظور یافتن مؤلفه‌های قدرت سیاسی در جامعه اسلامی، از استراتژی پژوهشی تحلیل مضمون که یکی از استراتژی‌های پژوهش‌های کیفی به‌شمار می‌رود استفاده شده است؛ زیرا در آن، چارچوبی از پیش تعیین‌شده مانند الگو و دسته‌بندی‌های جامع وجود ندارد و این چارچوب بر اساس داده‌هایی طراحی می‌گردد که گردآوری خواهند شد.

بر طبق عابدی جعفری و همکاران (۱۳۹۰: ۱۵۱)، تحلیل مضمون روشی برای شناسایی، تحلیل و گزارش الگوها و مضامین موجود در داده‌ها می‌باشد. این روش داده‌ها را به داده‌هایی غنی و تفصیلی تبدیل می‌کند (براون و کلارک، ۲۰۰۶: ۷۷). تحلیل مضمون، فرایندی برای تحلیل اطلاعات کیفی است. به‌طور کلی تحلیل مضمون، روشی است برای: (۱) دیدن متن؛ (۲) برداشت و درک مناسب از اطلاعات به‌ظاهر غیر مرتبط؛ (۳) تحلیل اطلاعات کیفی؛ (۴) مشاهده نظام‌مند یک شخص، یک تعامل، یک گروه، موقعیت، سازمان و یا یک فرهنگ؛ (۵) تبدیل داده‌های کیفی به داده‌های کمی.

انجمن مطالعات جهان اسلام
Islamic World Studies Association
جمعية دراسات العالم الإسلامي

فصلنامه علمی - پژوهشی
پژوهش‌های سیاسی جهان اسلام

۱۳۰

سال نهم، شماره سوم، پاییز ۱۳۹۸

به گفته عابدی جعفری و همکاران (۱۳۹۰: ۱۵۱)، شبکه مضامین به‌عنوان یک ابزار تحلیلی از ویژگی‌های کلیدی مشترک با بسیاری از تحلیل‌های کیفی برخوردار است. لذا نمی‌توان مبانی نظری خاصی را به این روش اختصاص داد. به همین دلیل اصول راهنما، ساختارهای کلان و گام‌های خاص آن را می‌توان به‌راحتی در بسیاری از تکنیک‌های تحلیلی دیگر مانند تئوری داده‌بنیاد مشاهده نمود. شبکه مضامین به دنبال کشف و درک یک مسئله یا اهمیت یک ایده به‌جای تبیین تعاریف متعارض از یک مسئله می‌باشد. آنچه شبکه مضامین ارائه می‌کند یک شبکه شبیه وب به‌عنوان یک اصل سازمان‌دهنده و یک روش ارائه می‌باشد و همچنین رویه‌های مشخصی برای رسیدن از متن به تفسیر فراهم می‌کند (آترید و استیرلینگ، ۲۰۰۱: ۳۸۵). وقتی یک شبکه مضمونی ساخته شد می‌توان از آن به‌عنوان یک اصل سازمان‌دهنده و یک ابزار تصویری برای تفسیر متن استفاده کرد تا نتایج حاصل از متن و خود متن برای محقق و خوانندگان تحقیق روشن و قابل فهم شود.

۴- یافته‌های پژوهشی

با توجه به مطالعه عمیق نظری وصیت‌نامه الهی-سیاسی امام خمینی (ره)، ۱۳۳ جمله کلیدی و به‌تبع آن ۵۵ مضمون پایه و ۴ مضمون سازمان‌دهنده به روش تحلیل مضمون استخراج شده است. جدول ۱ نتایج حاصل از تحلیل مضمون و استخراج کدهای کلیدی را نشان می‌دهد. در نهایت مضامین پایه و سازمان‌دهنده منابع قدرت در جامعه اسلامی به‌صورت دسته‌بندی شده در جدول ۲ درج شده است.

جدول ۱. کدهای منابع قدرت در جامعه اسلامی مبتنی بر تحلیل مضمون وصیت‌نامه الهی-سیاسی امام خمینی (ره) (یافته‌های نگارندگان)

ردیف	کدها و کلمات کلیدی	مضامین پایه	مضامین سازمان‌دهنده
۱	و ذکر این نکته لازم است که حدیث «ثقلین» متواتر بین جمیع مسلمین است و [در] کتب اهل سنت از «صحاح شش‌گانه» تا کتب دیگر آنان، با الفاظ مختلفه و موارد مکرره از پیغمبر اکرم - صلی الله علیه و آله وسلم - به‌طور متواتر نقل شده است.	پیروی از ائمه معصومین	منابع اسلامی
۲	خودخواهان و طاغوتیان، قرآن کریم را وسیله‌ای کردند برای حکومت‌های ضد قرآنی...	پیروی از قرآن	منابع اسلامی

1. Attride-Stirling

فصلنامه علمی-پژوهشی
پژوهش‌های بنیادی جهان اسلام

انجمن مطالعات جهان اسلام
Islamic World Studies Association

جمعية تراسات العالم الاسلامي

فصلنامه علمی - پژوهشی

پژوهش‌های باسی جهان اسلام

۱۳۲

سال نهم، شماره سوم، پاییز ۱۳۹۸

منابع اسلامی	پیروی از قرآن	و مفسران حقیقی قرآن و آشنایان به حقایق را که سراسر قرآن را از پیامبر اکرم - صلی الله علیه وآله وسلم - دریافت کرده بودند و ندای اِنِّی تَارِكُ فِیْکُمُ التَّقْلَانِ در گوششان بود با بهانه‌های مختلف و توطئه‌های از پیش تهیه‌شده، آنان را عقب زده و با قرآن، در حقیقت قرآن را - که برای بشریت تا ورود به حوض بزرگ‌ترین دستور زندگانی مادی و معنوی بود و است - از صحنه خارج کردند.	۳
منابع اسلامی	پیروی از قرآن	و بر حکومت عدل الهی - که یکی از آرمان‌های این کتاب مقدس بوده و هست - خط بطلان کشیدند و انحراف از دین خدا و کتاب و سنت الهی را پایه‌گذاری کردند.	۴
منابع اسلامی	پیروی از قرآن	... و هر چه این بنیان کج به جلو آمد کجی‌ها و انحراف‌ها افزون شد تا آنجا که قرآن کریم را که برای رشد جهانیان و نقطه جمع همه مسلمانان بلکه عائله بشری، از مقام شامخ احدیت به کشف تام محمدی (ص) تنزل کرد...	۵
منابع اسلامی	پیروی از قرآن	این ولیده «علم الاسماء» را از شرّ شیاطین و طاغوت‌ها رها سازد و جهان را به قسط و عدل رساند.	۶
منابع اسلامی	پیروی از ائمه معصومین	حکومت را به دست اولیاء الله، معصومین - علیهم صلوات الاولین والآخرین - بسپارد تا آنان به هر که صلاح بشریت است بسپارند.	۷
منابع اسلامی	پیروی از قرآن	و مع‌الأسف به دست دشمنان توطئه‌گر و دوستان جاهل، قرآن این کتاب سرنوشت‌ساز، نقشی جز در گورستان‌ها و مجالس مردگان نداشت.	۸
منابع فرهنگی - ساختاری	شناخت دسیسه دشمنان	اخیراً قدرت‌های شیطانی بزرگ به وسیله حکومت‌های منحرف خارج از تعلیمات اسلامی، که خود را به دروغ به اسلام بسته‌اند، برای محو قرآن و تثبیت مقاصد شیطانی ابرقدرت‌ها قرآن را با خط زیبا طبع می‌کنند و به اطراف می‌فرستند.	۹
منابع فرهنگی - ساختاری	مبارزه با خرافات	... هر سال مقدار زیادی از ثروت‌های بی‌پایان مردم را صرف طبع قرآن کریم و محال تبلیغات مذهب ضد قرآنی می‌کند و وهابیت، این مذهب سراپا بی‌اساس و خرافاتی را ترویج می‌کند.	۱۰
منابع فرهنگی - ساختاری	استقلال و عدم وابستگی	... مردم و ملت‌های غافل را سوق به سوی ابرقدرت‌ها می‌دهد و از اسلام عزیز و قرآن کریم برای هدم اسلام و قرآن بهره‌برداری می‌کند.	۱۱

فصلنامه علمی - پژوهشی
 مجله‌ی «دراسة العالم الاسلامی»
 پژوهش‌های بنیادین اسلام

منابع اسلامی	پیروی از مذهب	ما مفتخریم و ملت عزیز سرتاپا متعهد به اسلام و قرآن مفتخر است که پیرو مذهبی است که می‌خواهد حقایق قرآنی، که سراسر آن از وحدت بین مسلمین بلکه بشریت دم می‌زند، از مقبره‌ها و گورستان‌ها نجات داده...	۱۲
منابع اسلامی	پیروی از قرآن	و به‌عنوان بزرگ‌ترین نسخه نجات‌دهنده بشر از جمیع قیودی که بر پای و دست و قلب و عقل او پیچیده است و او را به‌سوی فنا و نیستی و بردگی و بندگی طاغوتیان می‌کشاند نجات دهد.	۱۳
منابع اسلامی	پیروی از مذهب	و ما مفتخریم که پیرو مذهبی هستیم که رسول خدا مؤسس آن به امر خداوند تعالی بوده، و امیرالمؤمنین علی بن ابیطالب، این بنده رها شده از تمام قیود، مأمور رها کردن بشر از تمام اغلال و بردگی‌ها است.	۱۴
منابع اسلامی	پیروی از تعلیمات دینی	ما مفتخریم که کتاب نهج‌البلاغه که بعد از قرآن بزرگ‌ترین دستور زندگی مادی و معنوی و بالاترین کتاب رهایی‌بخش بشر است و دستورات معنوی و حکومتی آن بالاترین راه نجات است، از امام معصوم ما است.	۱۵
منابع اسلامی	پیروی از مذهب	و ما مفتخریم که مذهب ما «جعفری» است که فقه ما که دریای بی‌پایان است، یکی از آثار اوست؛ و ما مفتخریم که به همه ائمه معصومین - علیهم صلوات الله - و متعهد به پیروی آنانیم.	۱۶
منابع اسلامی	پیروی از ائمه معصومین	ما مفتخریم که ائمه معصومین ما - صلوات الله و سلامه علیهم - در راه تعالی دین اسلام و در راه پیاده کردن قرآن کریم که تشکیل حکومت عدل یکی از ابعاد آن است، در حبس و تبعید به سر برده و عاقبت در راه براندازی حکومت‌های جائزانه و طاغوتیان زمان خود شهید شدند.	۱۷
منابع انسانی	همکاری و تعاون	ما مفتخریم که بانوان و زنان پیر و جوان و خرد و کلان در صحنه‌های فرهنگی و اقتصادی و نظامی حاضر، و همدوش مردان یا بهتر از آنان در راه تعالی اسلام و مقاصد قرآن کریم فعالیت دارند.	۱۸
منابع نظامی	آموزش نظامی	... و آنان که توان جنگ دارند، در آموزش نظامی که برای دفاع از اسلام و کشور اسلامی از واجبات مهم است شرکت، و ...	۱۹

منابع انسانی	مشارکت در فعالیت‌ها	و آنان که توان جنگ ندارند، در خدمت پشت جبهه به نحو ارزشمندی که دل ملت را از شوق و شغف به لرزه درمی‌آورد و دل دشمنان و جاهلان بدتر از دشمنان را از خشم و غضب می‌لرزاند، اشتغال دارند.	۲۰
منابع انسانی	اهمیت نقش بانوان	و ما مکرر دیدیم که زنان بزرگواری زینب‌گونه - علیها سلام الله - فریاد می‌زنند که فرزندان خود را از دست داده و در راه خدای تعالی و اسلام عزیز از همه چیز خود گذشته و مفتخرند به این امر؛ و می‌دانند آنچه به دست آورده‌اند بالاتر از جنات نعیم است، چه رسد به متاع ناچیز دنیا.	۲۱
منابع فرهنگی - ساختاری	شناخت دسیسه دشمنان	و ملت ما بلکه ملت‌های اسلامی و مستضعفان جهان مفتخرند به اینکه دشمنان آنان که دشمنان خدای بزرگ و قرآن کریم و اسلام عزیزند، درندگانی هستند که از هیچ جنایت و خیانتی برای مقاصد شوم جنایتکارانه خود دست نمی‌کشند و برای رسیدن به ریاست و مطامع پست خود دوست و دشمن را نمی‌شناسند.	۲۲
منابع فرهنگی - ساختاری	شناخت دسیسه دشمنان	و در رأس آنان امریکا این تروریست بالذات دولتی است که سرتاسر جهان را به آتش کشیده و هم‌پیمان او صهیونیست جهانی است که برای رسیدن به مطامع خود جنایاتی مرتکب می‌شود که قلم‌ها از نوشتن و زبان‌ها از گفتن آن شرم دارند.	۲۳
منابع فرهنگی - ساختاری	شناخت دسیسه دشمنان	... و ما مفتخریم که دشمن ما صدام غفلقی است که دوست و دشمن او را به جنایتکاری و نقض حقوق بین‌المللی و حقوق بشر می‌شناسند و همه می‌دانند که خیانت‌کاری او به ملت مظلوم عراق و شیخ‌نشینان خلیج، کمتر از خیانت به ملت ایران نباشد.	۲۴
منابع فرهنگی - ساختاری	شناخت دسیسه دشمنان	و ما و ملت‌های مظلوم دنیا مفتخریم که رسانه‌های گروهی و دستگاه‌های تبلیغات جهانی، ما و همه مظلومان جهان را به هر جنایت و خیانتی که ابرقدرت‌های جنایتکار دستور می‌دهند متهم می‌کنند.	۲۵
منابع اسلامی	اهمیت امداد غیبی	و این نیست جز به مدد‌های غیبی حضرت باری تعالی - جلّت عظمتّه - که ملت‌ها را به‌ویژه ملت ایران اسلامی را بیدار نموده و از ظلمات ستم‌شاهی به نور اسلام هدایت نموده.	۲۶

منابع فرهنگی - ساختاری	استقلال و عدم وابستگی	من اکنون به ملت‌های شریف ستم‌دیده و به ملت عزیز ایران توصیه می‌کنم که از این راه مستقیم الهی که نه به شرق ملحد و نه به غرب ستمگر کافر وابسته است، بلکه به صراطی که خداوند به آن‌ها نصیب فرموده است محکم و استوار و متعهد و پایدار پایبند بوده.	۲۷
منابع اسلامی	پیروی از ائمه معصومین	و با کمال جد و عجز از ملت‌های مسلمان می‌خواهم که از ائمه اطهار و فرهنگ سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، نظامی این بزرگ راهنمایان عالم بشریت به‌طور شایسته و به جان و دل و جان‌فشانی و نثار عزیزان پیروی کنند.	۲۸
منابع اسلامی	پیروی از فقه اسلامی	از آن جمله دست از فقه سنتی که بیانگر مکتب رسالت و امامت است و ضامن رشد و عظمت ملت‌ها است، چه احکام اولیه و چه ثانویه که هر دو مکتب فقه اسلامی است، ذره‌ای منحرف نشوند.	۲۹
منابع اسلامی	عدم انحراف از احکام اسلامی	و به وسواس خناسان معاند با حق و مذهب گوش فرا ندهند و بدانند قدمی انحرافی، مقدمه سقوط مذهب و احکام اسلامی و حکومت عدل الهی است.	۳۰
منابع فرهنگی - ساختاری	اهمیت نماز جمعه	از آن جمله از نماز جمعه و جماعت که بیانگر سیاسی نماز است هرگز غفلت نکنند، که این نماز جمعه از بزرگ‌ترین عنایات حق تعالی بر جمهوری اسلامی ایران است.	۳۱
منابع فرهنگی - ساختاری	اهمیت عزاداری ائمه معصومین	از آن جمله مراسم عزاداری ائمه اطهار و به‌ویژه سید مظلومان و سرور شهیدان، حضرت ابی عبدالله الحسین - صلوات وافر الهی و انبیا و ملائکه الله و صلحا بر روح بزرگ حماسی او باد - هیچ‌گاه غفلت نکنند.	۳۲
منابع فرهنگی - ساختاری	اهمیت عزاداری ائمه معصومین	و بدانند آنچه دستور ائمه - علیهم‌السلام - برای بزرگداشت این حماسه تاریخی اسلام است و آنچه لعن و نفرین بر ستمگران آل بیت است، تمام فریاد قهرمانانه ملت‌ها است بر سردمداران ستم‌پیشه در طول تاریخ الی‌الابد.	۳۳
منابع فرهنگی - ساختاری	شناخت دسیسه‌های دشمن	و در این عصر که عصر مظلومیت جهان اسلام به دست امریکا و شوروی و سایر وابستگان به آنان و از آن جمله آل سعود، این خائنین به حرم بزرگ الهی ... لعنه الله و ملائکه و رسله علیهم - است به‌طور کوبنده یادآوری و لعن و نفرین شود.	۳۴

منابع فرهنگی - ساختاری	اهمیت عزاداری ائمه معصومین	و همه باید بدانیم که آنچه موجب وحدت بین مسلمین است این مراسم سیاسی است که حافظ ملیت مسلمین، به‌ویژه شیعیان ائمه اثنی عشر - علیهم صلوات الله وسلم - است.	۳۵
منابع فرهنگی - ساختاری	استقلال و عدم وابستگی	ما می‌دانیم که این انقلاب بزرگ که دست جهانخواران و ستمگران را از ایران بزرگ کوتاه کرد، با تأییدات غیبی الهی پیروز گردید.	۳۶
منابع فرهنگی - ساختاری	اهمیت تبلیغات و فعالیت فرهنگی	مطبوعات و سخنرانی‌ها و مجالس و محافل ضداسلامی و ضدملی به‌صورت ملیت، و آن‌همه شعرها و بذله‌گویی‌ها، و آن‌همه مراکز عیاشی و فحشا و قمار و مسکرات و مواد مخدره که همه و همه برای کشیدن نسل جوان فعال که باید در راه پیشرفت و تعالی و ترقی میهن عزیز خود فعالیت نمایند...	۳۷
منابع فرهنگی - ساختاری	اهمیت دانشگاه‌ها و نهادهای آموزشی	و از همه بدتر وضع دانشگاه‌ها و دبیرستان‌ها و مراکز آموزشی که مقدرات کشور به دست آنان سپرده می‌شد، با به کار گرفتن معلمان و استادان غرب‌زده یا شرق زده صددرصد مخالف اسلام و فرهنگ اسلامی بلکه ملی صحیح، با نام «ملیت» و «ملی‌گرایی»، گرچه در بین آنان مردانی متعهد و دلسوز بودند، لکن با اقلیت فاحش آنان و در تنگنا قرار دادنشان کار مثبتی نمی‌توانستند انجام دهند...	۳۸
منابع فرهنگی - ساختاری	استقلال و عدم وابستگی	و امید است که پرتو نور آن بر تمام کشورهای اسلامی تابیدن گرفته و تمام دولت‌ها و ملت‌ها با یکدیگر تفاهم در این امر حیاتی نمایند، و دست ابرقدرت‌های عالمخوار و جنایتکاران تاریخ را تا ابد از سر مظلومان و ستمدیدگان جهان کوتاه نمایند.	۳۹
منابع انسانی	وحدت مسلمین	بی‌تردید رمز بقای انقلاب اسلامی همان رمز پیروزی است؛ و رمز پیروزی را ملت می‌داند و نسل‌های آینده در تاریخ خواهند خواند که دو رکن اصلی آن: انگیزه الهی و مقصد عالی حکومت اسلامی؛ و اجتماع ملت در سراسر کشور با وحدت کلمه برای همان انگیزه و مقصد.	۴۰
منابع فرهنگی - ساختاری	استقلال و عدم وابستگی	و چشم و گوش بسته تسلیم امریکا هستند دیده می‌شود؛ و بعض از روحانی‌نماها نیز به آنان ملحقند.	۴۱
منابع فرهنگی - ساختاری	شناخت دسیسه‌های دشمن	امروز و در آتیه نیز آنچه برای ملت ایران و مسلمانان جهان باید مطرح باشد و اهمیت آن را در نظر گیرند، خنثی کردن تبلیغات تفرقه‌افکن خانه‌برانداز است.	۴۲

انجمن مطالعات جهان اسلام
Islamic World Studies Association
جمعیة دراست العالم الاسلامی
فصلنامه علمی-پژوهشی
پژوهش‌های بنیادی جهان اسلام

منابع انسانی	وحدت مسلمین	وصیت اینجانب به مسلمین و خصوص ایرانیان به‌ویژه در عصر حاضر، آن است که در مقابل این توطئه‌ها عکس‌العمل نشان داده و به انسجام و وحدت خود، به هر راه ممکن افزایش دهند و کفار و منافقان را مأیوس نمایند.	۴۳
منابع فرهنگی-ساختاری	شناخت دسیسه‌های دشمن	از توطئه‌های مهمی که در قرن اخیر، خصوصاً در دهه‌های معاصر، و به‌ویژه پس از پیروزی انقلاب آشکارا به چشم می‌خورد، تبلیغات دامنه‌دار با ابعاد مختلف برای مأیوس نمودن ملت‌ها و خصوصاً ملت فداکار ایران از اسلام است.	۴۴
منابع فرهنگی-ساختاری	استقلال و عدم وابستگی	زیرا اجرای قوانین بر معیار قسط و عدل و جلوگیری از ستمگری و حکومت جائرانه و بسط عدالت فردی و اجتماعی و منع از فساد و فحشا و انواع کجروی‌ها، و آزادی بر معیار عقل و عدل و استقلال و خودکفایی و جلوگیری از استعمار و استثمار و استعباد، و حدود و قصاص و تعزیرات بر میزان عدل برای جلوگیری از فساد و تباهی یک جامعه، و ...	۴۵
منابع فرهنگی-ساختاری	شناخت دسیسه‌های دشمن	و اما طایفه دوم که نقشه موزیانه دارند و اسلام را از حکومت و سیاست جدا می‌دانند. باید به این نادانان گفت که قرآن کریم و سنت رسول الله - صلی الله علیه وآله - آن قدر که در حکومت و سیاست احکام دارند در سایر چیزها ندارند.	۴۶
منابع فرهنگی-ساختاری	عدالت محوری در جامعه	پیغمبر اسلام (ص) تشکیل حکومت داد مثل سایر حکومت‌های جهان لکن با انگیزه بسط عدالت اجتماعی.	۴۷
منابع فرهنگی-ساختاری	استقلال و عدم وابستگی	اشتباه تأسف‌آوری است که نتایج آن به تباهی کشیدن ملت‌های اسلامی و بازکردن راه برای استعمارگران خون‌خوار است، زیرا آنچه مردود است حکومت‌های شیطانی و دیکتاتوری و ستمگری است که برای سلطه‌جویی و انگیزه‌های منحرف و دنیایی که از آن تحذیر نموده‌اند.	۴۸
منابع فرهنگی-ساختاری	عدالت محوری در جامعه	و اما حکومت حق برای نفع مستضعفان و جلوگیری از ظلم و جور و اقامه عدالت اجتماعی، همان است که مثل سلیمان بن داوود و پیامبر عظیم‌الشان اسلام - صلی الله علیه وآله - و اوصیای بزرگوارش برای آن کوشش می‌کردند.	۴۹
منابع فرهنگی-ساختاری	شناخت دسیسه‌های دشمن	باید ملت بیدار و هوشیار ایران با دید اسلامی این توطئه‌ها را خنثی نمایند؛ و گویندگان و نویسندگان متعهد به کمک ملت برخیزند و دست شیاطین توطئه‌گر را قطع نمایند.	۵۰

منابع انسانی	حمایت از مظلومان	و به‌جای طرفداری از منافقان و ستمگران و سرمایه‌داران و محترکان بی‌انصاف از خدا بی‌خبر، طرفدار مظلومان و ستمدیدگان و محرومان باشید.	۵۱
منابع انسانی	وحدت مسلمین	... و ملت‌دها میلیونی نیز طرفدار و مددکار آنان هستند؛ و اگر این اقلیت اشکال تراش و کارشکن به کمک بشتابند، تحقق این آمال آسان‌تر و سریع‌تر خواهد بود...	۵۲
منابع نظامی	فداکاری نیروهای مسلح	اما امروز می‌بینیم که ملت ایران از قوای مسلح نظامی و انتظامی و سپاه و بسیج تا قوای مردمی از عشایر و داوطلبان و از قوای در جبهه‌ها و مردم پشت جبهه‌ها، با کمال شوق و اشتیاق چه فداکاری‌ها می‌کنند و چه حماسه‌ها می‌آفرینند.	۵۳
منابع انسانی	حمایت از مظلومان	... و ارزیابی کنید بین آنان و دشمنانشان؛ نوارهای این شهیدان تا حدی در دست و نوارهای مخالفان شاید در دست شماها باشد، ببینید کدام دسته طرفدار محرومان و مظلومان جامعه هستند.	۵۴
منابع انسانی	اهمیت خدمت‌رسانی به مردم	و به مجلس و دولت و دست‌اندرکاران توصیه می‌نمایم که قدر این ملت را بدانید و در خدمت‌گزاری به آنان خصوصاً مستضعفان و محرومان و ستمدیدگان که نور چشمان ما و اولیای نعم همه هستند و جمهوری اسلامی رهاورد آنان و با فداکاری‌های آنان تحقق پیدا کرد و بقای آن نیز مرهون خدمات آنان است، فروگذار نکنید...	۵۵
منابع فرهنگی - ساختاری	شناخت دسیسه‌های دشمن	... و حکومت‌های طاغوتی را که چپاولگرانی بی‌فرهنگ و زورگویانی تهی مغز بودند و هستند را همیشه محکوم نمایید...	۵۶
منابع فرهنگی - ساختاری	استقلال و عدم وابستگی	... که مایه بدبختی مسلمانان، حکومت‌های وابسته به شرق و غرب می‌باشند.	۵۷
منابع فرهنگی - ساختاری	شناخت دسیسه‌های دشمن	و اکیداً توصیه می‌کنم که به بوق‌های تبلیغاتی مخالفان اسلام و جمهوری اسلامی گوش فرا ندهید که همه کوشش دارند که اسلام را از صحنه بیرون کنند که منافع ابرقدرت‌ها تأمین شود.	۵۸
منابع فرهنگی - ساختاری	شناخت دسیسه‌های دشمن	از نقشه‌های شیطانی قدرت‌های بزرگ استعمار و استثمارگر که سال‌های طولانی در دست اجرا است و در کشور ایران از زمان رضاخان اوج گرفت و در زمان محمدرضا با روش‌های مختلف دنباله‌گیری شد، به انزوا کشاندن روحانیت است که ... یکی از آن‌ها ایجاد عداوت بین دانشگاهیان و روحانیان بود.	۵۹

فصلنامه علمی - پژوهشی
پژوهش‌های بنیادی جهان اسلام

منابع انسانی	کنار گذاشتن اختلافات	و توده‌های مردم که علاقه به دین و روحانی دارند مخالف دولت و حکومت و هر چه متعلق به آن است باشند، و اختلاف عمیق بین دولت و ملت و دانشگاهی و روحانی راه را برای چپاولگران آن چنان باز کند.	۶۰
منابع فرهنگی - ساختاری	استقلال و عدم وابستگی	از جمله نقشه‌ها که مع‌الأسف تأثیر بزرگی در کشورها و کشور عزیزمان گذاشت و آثار آن باز تا حد زیادی به‌جامانده، بیگانه نمودن کشورهای استعمار زده از خویش، و غرب زده و شرق زده نمودن آنان است.	۶۱
منابع فرهنگی - ساختاری	اهمیت خودباوری	به طوری که خود را و فرهنگ و قدرت خود را به هیچ گرفتند و غرب و شرق، دو قطب قدرتمند را نژاد برتر و فرهنگ آنان را والاتر و آن دو قدرت را قبله‌گاه عالم دانستند.	۶۲
منابع فرهنگی - ساختاری	استقلال و عدم وابستگی	و وابستگی به یکی از دو قطب را از فرائض غیر قابل اجتناب معرفی نمودند! و قصه این امر غم‌انگیز، طولانی و ضربه‌هایی که از آن خورده و اکنون نیز می‌خوریم کشنده و کوبنده است.	۶۳
منابع فرهنگی - ساختاری	اهمیت خودباوری	و غم‌انگیز تر اینکه آنان ملت‌های ستم‌دیده زیر سلطه را در همه چیز عقب نگه‌داشته و کشورهایی مصرفی بار آوردند و به قدری ما را از پیشرفت‌های خود و قدرت‌های شیطانی‌شان ترسانده‌اند که جرأت دست زدن به هیچ ابتکاری نداریم و همه چیز خود را تسلیم آنان کرده و سرنوشت خود و کشورهای خود را به دست آنان سپرده و چشم و گوش بسته مطیع فرمان هستیم.	۶۴
منابع فرهنگی - ساختاری	اهمیت خودباوری	و این پوچی و تهی مغزی مصنوعی موجب شده که در هیچ امری به فکر و دانش خود اتکا نکنیم و کورکورانه از شرق و غرب تقلید نماییم.	۶۵
منابع فرهنگی - ساختاری	استقلال و عدم وابستگی	فکر و قدرت بومی ما را سرکوب و مأیوس نموده و می‌نمایند و رسوم و آداب اجنبی را هر چند مبتذل و مفتضح باشد با عمل و گفتار و نوشتار ترویج کرده و با مداحی و ثناگویی آن‌ها را به خورد ملت‌ها داده و می‌دهند.	۶۶
منابع فرهنگی - ساختاری	اهمیت خودباوری	فی‌المثل، اگر در کتاب یا نوشته یا گفتاری چند واژه فرنگی باشد، بدون توجه به محتوای آن با اعجاب پذیرفته، و گوینده و نویسنده آن را دانشمند و روشنفکر به حساب می‌آورند.	۶۷

منابع فرهنگی - ساختاری	اهمیت خودباوری	و از گهواره تا قبر به هرچه بنگریم اگر با واژه غربی و شرقی اسم‌گذاری شود مرغوب و مورد توجه و از مظاهر تمدن و پیشرفتگی محسوب، و اگر واژه‌های بومی خودی به کار رود مطرود و کهنه و واپس زده خواهد بود.	۶۸
منابع فرهنگی - ساختاری	اهمیت خودباوری	فرنگی مآبی از سرتاپا و در تمام نشست و برخاست‌ها و در معاشرت‌ها و تمام شئون زندگی موجب افتخار و سربلندی و تمدن و پیشرفت، و در مقابل، آداب و رسوم خودی، کهنه‌پرستی و عقب‌افتادگی است.	۶۹
منابع فرهنگی - ساختاری	اهمیت خودباوری	...بی‌اعتنایی به آنچه مربوط به مذهب و معنویات است از نشانه‌های روشنفکری و تمدن، و در مقابل، تعهد به این امور نشانه عقب‌ماندگی و کهنه‌پرستی است.	۷۰
منابع انسانی	اتکا به توانمندی داخلی	و دیدیم که بسیاری از کارخانه‌ها و وسایل پیشرفته مثل هواپیماها و دیگر چیزها که گمان نمی‌رفت متخصصین ایران قادر به راه انداختن کارخانه‌ها و امثال آن باشند و همه دست‌ها را به سوی غرب یا شرق دراز کرده بودیم که متخصصین آنان این‌ها را به راه اندازند...	۷۱
منابع فرهنگی - ساختاری	شناخت دسیسه‌های دشمن	باید هوشیار و بیدار و مراقب باشید که سیاست‌بازان پیوسته به غرب و شرق با وسوسه‌های شیطانی شما را به سوی این چپاولگران بین‌المللی نکشند؛ و با اراده مصمم و فعالیت و پشتکار خود به رفع وابستگی‌ها قیام کنید.	۷۲
منابع فرهنگی - ساختاری	استقلال و عدم وابستگی	به شرط اتکال به خداوند تعالی و اتکا به نفس، و قطع وابستگی به دیگران و تحمل سختی‌ها برای رسیدن به زندگی شرافتمندانه و خارج شدن از تحت سلطه اجانب.	۷۳
منابع فرهنگی - ساختاری	اهمیت دانشگاه‌ها و نهادهای آموزشی	از توطئه‌های بزرگ آنان، چنانچه اشاره شد و کرارا تذکر داده‌ام، به دست گرفتن مراکز تعلیم و تربیت خصوصاً دانشگاه‌ها است که مقدرات کشورها در دست محصولات آن‌ها است.	۷۴
منابع فرهنگی - ساختاری	اهمیت دانشگاه‌ها و نهادهای آموزشی	و اما در دانشگاه نقشه آن است که جوانان را از فرهنگ و ادب و ارزش‌های خودی منحرف کنند و به سوی شرق یا غرب بکشانند و دولتمردان را از بین اینان انتخاب و بر سرنویشت کشورها حکومت دهند تا به دست آن‌ها هرچه می‌خواهند انجام دهند.	۷۵

فصلنامه علمی - پژوهشی
 مجله‌ی «مطالعات جهان اسلام»
 پژوهش‌های بنیادی جهان اسلام

منابع انسانی	تلاش برای سازندگی	و اینجانب به همه نوجوانان و جوانان در مرحله اول، و پدران و مادران و دوستان آن‌ها در مرحله دوم، و به دولتمردان و روشنفکران دلسوز برای کشور در مرحله بعد وصیت می‌کنم که در این امر مهم که کشورتان را از آسیب نگه می‌دارد، با جان و دل کوشش کنید.	۷۶
منابع فرهنگی - ساختاری	استقلال و عدم وابستگی دانشگاه‌ها	به همه نسل‌های مسلسل توصیه می‌کنم که برای نجات خود و کشور عزیز و اسلام آدم ساز، دانشگاه‌ها را از انحراف و غرب و شرق زدگی حفظ و پاسداری کنید، و با این عمل انسانی - اسلامی خود دست قدرت‌های بزرگ را از کشور قطع و آنان را ناامید نمایید. خدایتان پشتیبان و نگهدار باد.	۷۷
منابع فرهنگی - ساختاری	مسئولین صالح	از مهمات امور، تعهد و کلاهی مجلس شورای اسلامی است. ما دیدیم که اسلام و کشور ایران چه صدمات بسیار انگیزی از مجلس شورای غیر صالح و منحرف، از بعد از مشروطه تا عصر رژیم جنایتکار پهلوی و از هر زمان بدتر و خطرناک‌تر در این رژیم تحمیلی فاسد خورد.	۷۸
منابع انسانی	مشارکت افراد در سرنوشت کشور	اکنون که با عنایت پروردگار و همت ملت عظیم الشان سرنوشت کشور به دست مردم افتاد و وکلا از خود مردم و با انتخاب خودشان، بدون دخالت دولت و خان‌های ولایات به مجلس شورای اسلامی راه یافتند...	۷۹
منابع اسلامی	مسئولین متعهد به اسلام	وصیت اینجانب به ملت در حال و آتیه آن است که با اراده مصمم خود و تعهد خود به احکام اسلام و مصالح کشور در هر دوره از انتخابات و کلاهی دارای تعهد به اسلام و جمهوری اسلامی که غالباً بین متوسطین جامعه و محرومین می‌باشند و غیر منحرف از صراط مستقیم...	۸۰
منابع انسانی	خدمت به اسلام	هرکس به مقدار توانش و حیطه نفوذش لازم است در خدمت اسلام و میهن باشد، ...	۸۱
منابع فرهنگی - ساختاری	مسئولین متعهد و مستقل	و به اقلیت‌های مذهبی رسمی وصیت می‌کنم که از دوره‌های رژیم پهلوی عبرت بگیرند و وکلاهی خود را از اشخاص متعهد به مذهب خود و جمهوری اسلامی و غیر وابسته به قدرت‌های جهانخوار و بدون گرایش به مکتب‌های الحادی و انحرافی و التقاطی انتخاب نمایند.	۸۲

منابع اسلامی	پیروی از آموزه‌های اسلامی	و از همه نمایندگان خواستارم که با کمال حسن نیت و برادری باهم مجلسان خود رفتار، و همه کوشا باشند که قوانین خدای نخواستہ از اسلام منحرف نباشد و همه به اسلام و احکام آسمانی آن وفادار باشید تا به سعادت دنیا و آخرت نائل آید.	۸۳
منابع اسلامی	پیروی از آموزه‌های اسلامی	و از شورای محترم نگهبان می‌خواهم و توصیه می‌کنم، چه در نسل حاضر و چه در نسل‌های آینده، که با کمال دقت و قدرت و وظایف اسلامی و ملی خود را ایفا و تحت تأثیر هیچ قدرتی واقع نشوند و از قوانین مخالف با شرع مطهر و قانون اساسی بدون هیچ ملاحظه جلوگیری نمایند.	۸۴
منابع فرهنگی - ساختاری	قانون‌مداری اسلامی در جامعه	چه هیچ علاجی بالاتر و بالاتر از آن نیست که ملت در سرتاسر کشور در کارهایی که محول به اوست بر طبق ضوابط اسلامی و قانون اساسی انجام دهد.	۸۵
منابع فرهنگی - ساختاری	اهمیت انتخابات	در تعیین رئیس‌جمهور و وکلای مجلس با طبقه تحصیل‌کرده متعهد و روشنفکر با اطلاع از مجاری امور و غیر وابسته به کشورهای قدرتمند استعمارگر و ...	۸۶
منابع انسانی	حمایت از محرومان	و توجه داشته باشند رئیس‌جمهور و وکلای مجلس از طبقه‌ای باشند؛ که محرومیت و مظلومیت مستضعفان و محرومان جامعه را لمس نموده و در فکر رفاه آنان باشند...	۸۷
منابع اسلامی	پیروی از آموزه‌های اسلامی	و باید بدانیم که اگر رئیس‌جمهور و نمایندگان مجلس، شایسته و متعهد به اسلام و دلسوز برای کشور و ملت باشند، بسیاری از مشکلات پیش نمی‌آید؛ و مشکلاتی اگر باشد رفع می‌شود.	۸۸
منابع انسانی	حمایت از محرومان	و وصیت اینجانب به رهبر و شورای رهبری در این عصر که عصر تهاجم ابرقدرت‌ها و وابستگان به آنان در داخل و خارج کشور به جمهوری اسلامی و در حقیقت به اسلام است در پوشش جمهوری اسلامی و در عصرهای آینده، آن است که خود را وقف در خدمت به اسلام و جمهوری اسلامی و محرومان و مستضعفان بنمایند؛ ...	۸۹
منابع فرهنگی - ساختاری	اهمیت کارگزاران متعهد	وصیت اینجانب به رهبر و شورای رهبری آن است که در تعیین عالی‌ترین مقام قضایی که در عهده دارند، کوشش کنند که اشخاص متعهد سابقه‌دار و صاحب‌نظر در امور شرعی و اسلامی و در سیاست را نصب نمایند.	۹۰

انجمن مطالعات جهان اسلام
Islamic World Studies Association
جمعية دراسة العالم الاسلامي
فصلنامه علمی - پژوهشی
پژوهش‌های بنیادی جهان اسلام

۱۴۳

آرائه و تبیین الگوی منابع قدرت سیاسی در جامعه اسلامی مبتنی بر ...

منابع فرهنگی - ساختاری	اهمیت قضات عادل	و از شورای عالی قضایی می‌خواهم امر قضاوت را که در رژیم سابق به وضع اسفناک و غم‌انگیزی درآمده بود با جدیت و سروسامان دهند؛ و دست کسانی که با جان و مال مردم بازی می‌کنند و آنچه نزد آنان مطرح نیست عدالت اسلامی است از این کرسی پراهمیت کوتاه کنند.	۹۱
منابع فرهنگی - ساختاری	اخلاق مداری در جامعه	و از بالاترین و والاترین حوزه‌هایی که لازم است به‌طور همگانی مورد تعلیم و تعلم قرار گیرد، علوم معنوی اسلامی [است]، از قبیل علم اخلاق و تهذیب نفس و سیر و سلوک الی الله - رزقنا الله و ایاکم - که جهاد اکبر می‌باشد.	۹۲
منابع انسانی	پشتیبانی از مردم	با پشتیبانی مردم خصوصاً طبقات محروم بود که پیروزی حاصل شد و دست ستم‌شاهی از کشور و ذخائر آن کوتاه گردید؛ و اگر روزی از پشتیبانی آنان محروم شوید، شماها کنار گذاشته می‌شوید و همچون رژیم شاهنشاهی ستمکار به‌جای شما ستم‌پیشگان پست‌ها را اشغال می‌نمایند.	۹۳
منابع فرهنگی - ساختاری	اهمیت کارگزاران متعهد	و در همین انگیزه به وزرای کشور در طول تاریخ آینده توصیه می‌کنم که در انتخاب استاندارها دقت کنند اشخاص لایق، متدین، متعهد، عاقل و سازگار با مردم انتخاب نمایند، تا آرامش در کشور هرچه بیشتر حکم فرما باشد.	۹۴
منابع فرهنگی - ساختاری	استقلال و عدم وابستگی	و وصیت من به وزرای خارجه در این زمان و زمان‌های بعد آن است که مسئولیت شما بسیار زیاد است، چه در اصلاح و تحول وزارتخانه و سفارتخانه‌ها؛ و چه در سیاست خارجی حفظ استقلال و منافع کشور و روابط حسنه با دولت‌هایی که قصد دخالت در امور کشور ما را ندارند.	۹۵
منابع فرهنگی - ساختاری	استقلال و عدم وابستگی	و از هر امری که شائبه وابستگی با همه ابعادی که دارد به‌طور قاطع احتراز نمایند؛ و باید بدانید که وابستگی در بعض امور هرچند ممکن است ظاهر فریبنده‌ای داشته باشد یا منفعت و فایده‌ای در حال داشته باشد، لکن در نتیجه، ریشه کشور را به تباهی خواهد کشید.	۹۶
منابع فرهنگی - ساختاری	اهمیت خودباوری	و وصیت من به ملت‌های کشورهای اسلامی است که انتظار نداشته باشید که از خارج کسی به شما در رسیدن به هدف که آن اسلام و پیاده کردن احکام اسلام است کمک کند؛ خود باید به این امر حیاتی که آزادی و استقلال را تحقق می‌بخشد قیام کنید.	۹۷

انجمن مطالعات جهان اسلام
Islamic World Studies Association

جمعة ترانس آلم الاملائی

فصلنامه علمی - پژوهشی

پژوهش‌های باسی جهان اسلام

۱۴۴

سال نهم، شماره سوم، پاییز ۱۳۹۸

منابع فرهنگی - ساختاری	استقلال و عدم وابستگی	و علمای اعلام و خطبای محترم کشورهای اسلامی دولت‌ها را دعوت کنند که از وابستگی به قدرت‌های بزرگ خارجی خود را رها کنند و با ملت خود تفاهم کنند؛ در این صورت پیروزی را در آغوش خواهند کشید.	۹۸
منابع انسانی	وحدت مسلمین	نیز ملت‌ها را دعوت به وحدت کنند؛ و از نژادپرستی که مخالف دستور اسلام است بپرهیزند؛ و با برادران ایمانی خود در هر کشوری و با هر نژادی که هستند دست برادری دهند که اسلام بزرگ آنان را برادر خوانده.	۹۹
منابع انسانی	وحدت مسلمین	و اگر این برادری ایمانی با همت دولت‌ها و ملت‌ها و با تأیید خداوند متعال روزی تحقق یابد، خواهید دید که بزرگ‌ترین قدرت جهان را مسلمین تشکیل می‌دهند. به امید روزی که با خواست پروردگار عالم این برادری و برابری حاصل شود.	۱۰۰
منابع فرهنگی - ساختاری	شناخت دسیسه‌های دشمن	ما اکنون، در این زمان که دست ابرقدرت‌ها را از کشور خود کوتاه کردیم، مورد تهاجم تبلیغاتی تمام رسانه‌های گروهی وابسته به قدرت‌های بزرگ هستیم. چه دروغ‌ها و تهمت‌ها که گویندگان و نویسندگان وابسته به ابرقدرت‌ها به این جمهوری اسلامی نوپا زده و نمی‌زنند.	۱۰۱
منابع فرهنگی - ساختاری	تبلیغات مؤثر	و وصیت اینجانب به وزارت ارشاد در همه اعصار خصوصاً عصر حاضر که ویژگی خاصی دارد، آن است که برای تبلیغ حق مقابل باطل و ارائه چهره حقیقی جمهوری اسلامی کوشش کنند.	۱۰۲
منابع فرهنگی - ساختاری	تبلیغات مؤثر	و قدرت تبلیغاتی ما بسیار ضعیف و ناتوان است و می‌دانید که امروز جهان روی تبلیغات می‌چرخد.	۱۰۳
منابع فرهنگی - ساختاری	تبلیغات مؤثر	و مسئله تبلیغ تنها به عهده وزارت ارشاد نیست بلکه وظیفه همه دانشمندان و گویندگان و نویسندگان و هنرمندان است. باید وزارت خارجه کوشش کند تا سفارتخانه‌ها نشریات تبلیغی داشته باشند و چهره نورانی اسلام را برای جهانیان روشن نمایند.	۱۰۴
منابع فرهنگی - ساختاری	اهمیت دانشگاه‌ها و نهادهای آموزشی	اگر دانشگاه‌ها و مراکز تعلیم و تربیت دیگر با برنامه‌های اسلامی و ملی در راه منافع کشور به تعلیم و تهذیب و تربیت کودکان و نوجوانان و جوانان جریان داشتند، هرگز میهن ما در حلقوم انگلستان و پس‌از آن امریکا و شوروی فرو نمی‌رفت.	۱۰۵

فصلنامه علمی - پژوهشی
پژوهش‌های بنیادی جهان اسلام

منابع فرهنگی - ساختاری	استقلال و عدم وابستگی	و هرگز قراردادهای خانه خراب‌کن بر ملت محروم غارت‌زده تحمیل نمی‌شد و هرگز پای مستشاران خارجی به ایران باز نمی‌شد و هرگز ذخائر ایران و طلائی سیاه این ملت رنج‌دیده در جیب قدرت‌های شیطانی ریخته نمی‌شد و هرگز دودمان پهلوی و وابسته‌های به آن اموال ملت را نمی‌توانستند به غارت ببرند.	۱۰۶
منابع فرهنگی - ساختاری	اهمیت دانشگاه‌ها و نهادهای آموزشی	اگر مجلس و دولت و قوه قضاییه و سایر ارگان‌ها از دانشگاه‌های اسلامی و ملی سرچشمه می‌گرفت ملت ما امروز گرفتار مشکلات خانه‌برانداز نبود.	۱۰۷
منابع فرهنگی - ساختاری	اهمیت دانشگاه‌ها و نهادهای آموزشی	و دانشگاه‌ها اگر اسلامی - انسانی - ملی بود، می‌توانست صدها و هزارها مدرس به جامعه تحویل دهد؛ لکن چه غم‌انگیز و اسفبار است که دانشگاه‌ها و دبیرستان‌ها به دست کسانی اداره می‌شد و عزیزان ما به دست کسانی تعلیم و تربیت می‌دیدند که جز اقلیت مظلوم محرومی همه از غرب‌زدگان و شرق‌زدگان با برنامه و نقشهٔ دیکته شده در دانشگاه‌ها کرسی داشتند.	۱۰۸
منابع فرهنگی - ساختاری	مقابله با انحرافات	و وصیت اینجانب به جوانان عزیز دانشسراها و دبیرستان‌ها و دانشگاه‌ها آن است که خودشان شجاعانه در مقابل انحرافات قیام نمایند تا استقلال و آزادی خود و کشور و ملت خودشان مصون باشد.	۱۰۹
منابع نظامی	توجه به نیروهای مسلح	و لازم است توجه داشته باشند که در دنیا آنچه که مورد بهره‌برداری برای قدرت‌های بزرگ و سیاست‌های مخرب، بیشتر از هر چیز و هر گروهی است، قوای مسلح است.	۱۱۰
منابع نظامی	نقش نیروهای مسلح در حکومت	قوای مسلح است که با بازی‌های سیاسی، کودتاها و تغییر حکومت‌ها و رژیم‌ها به دست آنان واقع می‌شود؛ و سودجویان دغل بعضی سران آنان را می‌خرند و با دست آنان و توطئه‌های فرماندهان بازی خوردهٔ کشورها را به دست می‌گیرند، و ملت‌های مظلوم را تحت سلطه قرار داده و استقلال و آزادی را از کشورها سلب می‌کنند.	۱۱۱
منابع نظامی	نیروهای مسلح میهن‌دوست	و در ایران نیز که این معجزهٔ عصر به دست ملت انجام گرفت، قوای مسلح متعهد و فرماندهان پاک و میهن‌دوست سهم بسزائی داشتند.	۱۱۲

انجمن مطالعات جهان اسلام
Islamic World Studies Association
جمعه نرست العلم الاسلامی

فصلنامه علمی - پژوهشی
پژوهش‌های بانی جهان اسلام

۱۴۶

سال نهم، شماره سوم، پاییز ۱۳۹۸

منابع نظامی	پشتیبانی مردم از نیروهای مسلح	و امروز که جنگ لعنتی و تحمیلی صدام تکریتی به امر و کمک امریکا و سایر قدرت‌ها پس از نزدیک به دو سال با شکست سیاسی و نظامی ارتش متجاوز بعث و پشتیبانان قدرتمند و وابستگان به آنان روبه‌رو است، باز قوای مسلح نظامی و انتظامی و سپاهی و مردمی با پشتیبانی بی‌دریغ ملت در جبهه‌ها و پشت جبهه‌ها این افتخار بزرگ را آفریدند و ایران را سرافراز نمودند.	۱۱۳
منابع نظامی	فداکاری پاسداران	و نیز شرارت‌ها و توطئه‌های داخلی را که به دست عروسک‌های وابسته به غرب و شرق برای براندازی جمهوری اسلامی بسیج شده بودند با دست توانای جوانان کمیته‌ها و پاسداران بسیج و شهربانی و با کمک ملت غیرتمند در هم شکسته شد؛ و همین جوانان فداکار عزیزند که شب‌ها بیدارند تا خانواده‌ها با آرامش استراحت کنند. خدایشان یار و مددکار باد.	۱۱۴
منابع فرهنگی - ساختاری	شناخت دسیسه‌های دشمن	بیدار باشید و هوشیار که بازیگران سیاسی و سیاستمداران حرفه‌ای غرب و شرق زده و دست‌های مرموز جنایتکاران پشت پرده لبه تیز سلاح خیانت و جنایتکارشان از هر سو و بیشتر از هر گروه متوجه به شما عزیزان است.	۱۱۵
منابع نظامی	حفظ قدرت نظامی	وصیت اکید من به قوای مسلح آن است که همان‌طور که از مقررات نظام، عدم دخول نظامی در احزاب و گروه‌ها و جبهه‌ها است به آن عمل نمایند؛ و قوای مسلح مطلقاً، چه نظامی و انتظامی و پاسدار و بسیج و غیر این‌ها، در هیچ حزب و گروهی وارد نشده و خود را از بازی‌های سیاسی دور نگه دارند. در این صورت می‌توانند قدرت نظامی خود را حفظ...	۱۱۶
منابع فرهنگی - ساختاری	استقلال و عدم وابستگی	و هم در اینجا باید بیفزایم که احتیاج ما پس از این همه عقب‌ماندگی مصنوعی به صنعت‌های بزرگ کشورهای خارجی حقیقتی است انکارناپذیر؛ و این به آن معنی نیست که ما باید در علوم پیشرفته به یکی از دو قطب وابسته شویم.	۱۱۷
منابع فرهنگی - ساختاری	شناخت دسیسه‌های دشمن	رادیو و تلویزیون و مطبوعات و سینماها و تئاترها از ابزارهای مؤثر تباهی و تخدیر ملت‌ها، خصوصاً نسل جوان بوده است. در این صدسال اخیر به‌ویژه نیمه دوم آن، چه نقشه‌های بزرگی از این ابزار، چه در تبلیغ ضد اسلام و ضد روحانیت خدمتگزار، و چه در تبلیغ استعمارگران غرب و شرق، کشیده شد.	۱۱۸

منابع فرهنگی-ساختاری	پرهیز از غربت‌زدگی	و از آن‌ها برای درست کردن بازار کالاها خصوصاً تجملی و تزئینی از هر قماش، از تقلید در ساختمان‌ها و تزئینات و تجملات آن‌ها و تقلید در اجناس نوشیدنی و پوشیدنی و در فرم آن‌ها استفاده کردند، به طوری که افتخار بزرگِ فرنگی مآب بودن در تمام شئون زندگی از رفتار و گفتار و پوشش و فرم آن... ۱۱۹
منابع فرهنگی-ساختاری	پرهیز از غربت‌زدگی	فیلم‌های تلویزیون از فرآورده‌های غرب یا شرق بود که طبقه جوان زن و مرد را از مسیر عادی زندگی و کار و صنعت و تولید و دانش منحرف و به سوی بی‌خبری از خویش و شخصیت خود و یا بدبینی و بدگمانی به همه چیز خود و کشور خود، حتی فرهنگ و ادب و مآثر پر ارزشی که بسیاری از آن با دست خیانت‌کار سودجویان، به کتابخانه‌ها و موزه‌های غرب و شرق منتقل گردیده است. ۱۲۰
منابع فرهنگی-ساختاری	پرهیز از غربت‌زدگی	مجله‌ها با مقاله‌ها و عکس‌های افتضاح بار و آسفانگیز، و روزنامه‌ها با مسابقات در مقالات ضد فرهنگی خویش و ضد اسلامی با افتخار، مردم به‌ویژه طبقه جوان مؤثر را به سوی غرب یا شرق هدایت می‌کردند. ۱۲۱
منابع فرهنگی-ساختاری	پرهیز از غربت‌زدگی	و باید همه بدانیم که آزادی به شکل غربی آن، که موجب تباهی جوانان و دختران و پسران می‌شود، از نظر اسلام و عقل محکوم است؛ و تبلیغات و مقالات و سخنرانی‌ها و کتب و مجلات برخلاف اسلام و عفت عمومی و مصالح کشور حرام است. ۱۲۲
منابع فرهنگی-ساختاری	اهمیت خودباوری	شما در این سال‌های پیروزی انقلاب دیدید که ادعاهای آنان با رفتار و عملشان مخالف است و ادعاها فقط برای فریب جوانان صاف‌دل است؛ و می‌دانید که شما قدرتی در مقابل سیل خروشان ملت ندارید. ۱۲۳
منابع اسلامی	اهمیت عدالت اجتماعی	یکی از اموری که لازم به توصیه و تذکر است، آن است که اسلام نه با سرمایه‌داری ظالمانه و بی‌حساب و محروم‌کننده توده‌های تحت ستم و مظلوم موافق است، بلکه آن را به‌طور جدی در کتاب و سنت محکوم می‌کند و مخالف عدالت اجتماعی می‌داند. ۱۲۴

منابع اسلامی	اهمیت اقتصاد سالم	بلکه اسلام یک رژیم معتدل با شناخت مالکیت و احترام به آن به نحو محدود در پیدا شدن مالکیت و مصرف، که اگر به حق به آن عمل شود چرخ‌های اقتصاد سالم به راه می‌افتد و عدالت اجتماعی، که لازمه یک رژیم سالم است تحقق می‌یابد.	۱۲۵
منابع فرهنگی - ساختاری	حمایت از فعالیت‌های سازنده	و به مالکیت و سرمایه‌های مشروع با حدود اسلامی احترام گذارید، و به ملت اطمینان دهید تا سرمایه‌ها و فعالیت‌های سازنده به کار افتند و دولت و کشور را به خودکفایی و صنایع سبک و سنگین برسانند.	۱۲۶
منابع انسانی	حمایت از محرومان	و به همه در کوشش برای رفاه طبقات محروم وصیت می‌کنم که خیر دنیا و آخرت شماها رسیدگی به حال محرومان جامعه است که در طول تاریخ ستم‌شاهی و خان‌خانی در رنج و زحمت بوده‌اند.	۱۲۷
منابع انسانی	مقاومت افراد در مقابل ابرقدرت‌ها	و شما ای مستضعفان جهان و ای کشورهای اسلامی و مسلمانان جهان بپاییزید و حق را با چنگ و دندان بگیرید و از هیاهوی تبلیغاتی ابرقدرت‌ها و عمل سرسپرده آنان نترسید.	۱۲۸
منابع انسانی	اهمیت خدمتگزاران متعهد	و خود و طبقات خدمتگزار متعهد، زمام امور را به دست بگیرید و همه در زیر پرچم پرافتخار اسلام مجتمع، و با دشمنان اسلام و محرومان جهان به دفاع برخیزید؛	۱۲۹
منابع انسانی	روحیه فداکاری و شهادت‌طلبی	در این انگیزه است که همه اولیا شهادت را در راه آن به آغوش می‌کشند و مرگ سرخ را «احلی من العسل» می‌دانند؛ و جوانان شما در جبهه‌ها جرعه‌ای از آن را نوشیده و به وجد آمده‌اند.	۱۳۰
منابع انسانی	روحیه تعاون و تعهد	و تا این روح تعاون و تعهد در جامعه برقرار است کشور عزیز از آسیب دهر ان‌شاءالله تعالی مصون است.	۱۳۱
منابع فرهنگی - ساختاری	استقلال و عدم وابستگی	و وصیت من به همه آن است که با یاد خدای متعال به سوی خودشناسی و خودکفایی و استقلال، با همه ابعادش به پیش، و بی‌تردید دست خدا با شما است.	۱۳۲
منابع انسانی	روحیه مقاومت و فداکاری	و اینجانب با آنچه در ملت عزیز از بیداری و هوشیاری و تعهد و فداکاری و روح مقاومت و صلابت در راه حق می‌بینم و امید آن دارم که به فضل خداوند متعال این معانی انسانی به اعقاب ملت منتقل شود و نسلاً بعد نسل بر آن افزوده گردد.	۱۳۳

پس از استخراج کدها و کلمات کلیدی از وصیت‌نامه الهی سیاسی امام خمینی و تقسیم آن‌ها در قالب مضامین پایه و سازمان دهنده (جدول ۱)، در جدول ۲ نسبت به تقسیم‌بندی این

مضامین اقدام شده است. شایان ذکر است، استخراج و دسته‌بندی این کدها بر اساس روش تحلیل مضمون به انجام رسیده است.

جدول ۲. دسته‌بندی مضامین پایه و سازمان دهنده منابع قدرت در جامعه اسلامی مبتنی بر وصیت‌نامه

الهی-سیاسی امام خمینی (ره)
(یافته‌های نگارندگان)

منابع نظامی	منابع فرهنگی-ساختاری	منابع انسانی	منابع اسلامی
پیروی از ائمه معصومین	همکاری و تعاون	شناخت دسیسه دشمنان	آموزش نظامی
پیروی از قرآن	مشارکت در فعالیت‌ها	مبارزه با خرافات	اهمیت نیروهای مسلح
پیروی از مذهب	اهمیت نقش بانوان	استقلال و عدم وابستگی	فداکاری پاسداران
پیروی از تعلیمات دینی	وحدت مسلمین	اهمیت تبلیغات و فعالیت فرهنگی	توجه به نیروهای مسلح
اهمیت امداد غیبی	حمایت از مظلومان	اهمیت دانشگاه‌ها و نهادهای آموزشی	نقش نیروهای مسلح در حکومت
پیروی از فقه اسلامی	روحیه مقاومت و فداکاری	عدالت محوری در جامعه	نیروهای مسلح میهن‌دوست
عدم انحراف از احکام اسلامی	اهمیت خدمت‌رسانی به مردم	اهمیت خودباوری	پشتیبانی مردم از نیروهای مسلح
اهمیت نماز جمعه	کنار گذاشتن اختلافات	مسئولین صالح	حفظ قدرت نظامی
اهمیت عزاداری ائمه معصومین	اتکا به توانمندی داخلی	مسئولین متعهد و مستقل	
مسئولین متعهد به اسلام	تلاش برای سازندگی	قانون‌مداری اسلامی در جامعه	
اهمیت عدالت اجتماعی	مشارکت افراد در سرنوشت کشور	اهمیت انتخابات	
اهمیت اقتصاد سالم	خدمت به اسلام	اهمیت کارگزاران متعهد	
	حمایت از محرومان	اهمیت قضات عادل	
	پشتیبانی از مردم	اخلاق‌مداری در جامعه	
	مقاومت افراد در مقابل ابرقدرت‌ها	تبلیغات مؤثر	
	اهمیت خدمتگزاران متعهد	مقابله با انحرافات	
	روحیه فداکاری و شهادت‌طلبی	حمایت از فعالیت‌های سازنده	
	روحیه تعاون و تعهد		

انجمن مطالعات جهان اسلام
Islamic World Studies Association
جمعية دراسة العالم الإسلامي
فصلنامه علمی-پژوهشی
پژوهش‌های بنیادین اسلام

۱۴۹

آزاده و تبیین الگوی منابع قدرت سیاسی در جامعه اسلامی مبتنی بر ...

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر در راستای تولید علوم بومی با یک پرسش اساسی که الگوی منابع قدرت سیاسی در جامعه اسلامی مبتنی بر وصیت‌نامه الهی-سیاسی امام خمینی (ره) چگونه می‌باشد؟ شکل گرفته است. قدرت، قدرت سیاسی، و منابع قدرت از مفاهیم پرکاربرد علم مدیریت و علوم سیاسی است و که تعالی جامعه را به همراه خواهد داشت. از این منظر، این پژوهش، ضمن مطالعه عمیق مبانی نظری و ادبیات موضوع، با استفاده از روش تحلیل مضمون، به بررسی وصیت‌نامه الهی-سیاسی امام خمینی (ره) پرداخته است؛ و بدین طریق کوشش شده به پرسش اصلی تحقیق پاسخ داده شود. در این پژوهش، نهایتاً با استخراج ۱۳۳ کد باز (طبق جدول ۱)، ۵۵ مضمون پایه و ۴ مضمون سازمان‌دهنده (طبق جدول ۲)، شبکه مضامین و نیز الگوی منابع قدرت سیاسی در جامعه اسلامی مبتنی بر وصیت‌نامه الهی-سیاسی امام خمینی (ره) ارائه شد (شکل ۱ و ۲). الگوی ارائه‌شده توسط پژوهش حاضر، به ۴ شاخص کلی (منابع اسلامی، منابع انسانی، منابع فرهنگی-ساختاری، و منابع نظامی) و ۵۵ مؤلفه ذیل این چهار شاخص تقسیم می‌شود و به تمام جوانب منابع قدرت اشاره دارد. در شاخص منابع اسلامی، ۱۲ مؤلفه پیروی از ائمه معصومین، پیروی از قرآن، پیروی از مذهب، پیروی از تعلیمات دینی، اهمیت امداد غیبی، پیروی از فقه اسلامی، عدم انحراف از احکام اسلامی، اهمیت نماز جمعه، اهمیت عزاداری ائمه معصومین، مسئولین متعهد به اسلام، اهمیت عدالت اجتماعی، اهمیت اقتصاد سالم شناسایی و معرفی شدند. در منابع انسانی، ۱۸ مؤلفه همکاری و تعاون، مشارکت در فعالیت‌ها، اهمیت نقش بانوان، وحدت مسلمین، حمایت از مظلومان، روحیه مقاومت و فداکاری، اهمیت خدمت‌رسانی به مردم، کنار گذاشتن اختلافات، اتکا به توانمندی داخلی، تلاش برای سازندگی، مشارکت افراد در سرنوشت کشور، خدمت به اسلام، حمایت از محرومان، پشتیبانی از مردم، مقاومت افراد در مقابل ابرقدرت‌ها، اهمیت خدمتگزاران متعهد، روحیه فداکاری و شهادت‌طلبی، روحیه تعاون و تعهد شناسایی و معرفی شدند. در شاخص عوامل فرهنگی-ساختاری، ۱۷ مؤلفه شناخت دسیسه دشمنان، مبارزه با خرافات، استقلال و عدم وابستگی، اهمیت تبلیغات و فعالیت فرهنگی، اهمیت دانشگاه‌ها و نهادهای آموزشی، عدالت محوری در جامعه، اهمیت خودباوری، مسئولین صالح، مسئولین متعهد و مستقل، قانون‌مداری اسلامی در جامعه، اهمیت انتخابات، اهمیت کارگزاران متعهد،

اهمیت فضات عادل، اخلاق‌مداری در جامعه، تبلیغات مؤثر، مقابله با انحرافات، حمایت از فعالیت‌های سازنده معرفی و شناسایی شدند؛ و نهایتاً در منابع نظامی، ۸ مؤلفه آموزش نظامی، اهمیت نیروهای مسلح، فداکاری پاسداران، توجه به نیروهای مسلح، نقش نیروهای مسلح در حکومت، نیروهای مسلح میهن‌دوست، پشتیبانی از نیروهای مسلح، حفظ قدرت نظامی شناسایی و معرفی شدند.

شایان‌ذکر است که الگوی ارائه‌شده در پژوهش حاضر، نسبت به الگوهای رایج غربی تفاوت‌هایی اساسی دارد. الگوی ارائه‌شده توسط پژوهش حاضر، مبتنی بر وصیت‌نامه الهی-سیاسی امام خمینی (ره) می‌باشد و با توجه به شرایط حاکم بر کشور، ارائه شده است. شایان‌ذکر است، به‌کارگیری مدل‌های بومی استنباط شده از بیانات، توصیه‌ها و اندیشه‌های امام خمینی (ره) به دلیل بینش عمیق ایشان نسبت به قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدهایی که کشور با آن مواجه است و یا در آینده مواجه خواهد بود، و نیز قدرت رهبری و مدیریتی ایشان، می‌تواند ضامن پیشرفت و موفقیت سازمان‌ها باشد. همان‌طور که مشاهده می‌شود، مسائلی که کشور در حال حاضر با آن مواجه است با مواردی که امام خمینی (ره) در دهه‌های قبل آن‌ها را توصیه نموده، همسویی قابل توجهی دارد.

با توجه به مؤلفه‌های شاخص منابع اسلامی، امام خمینی (ره) تأکید ویژه‌ای بر پیروی از آموزه‌های اسلامی دارند. همان‌طوری که مشاهده می‌شود، امروزه سعی دشمن بر این است تا ارزش‌های اسلامی را از بین برده و یا کمرنگ نماید و جامعه را از خط دین‌داری و دین‌مداری خارج نماید. علاوه بر این، تمام مسائل موجود در جامعه فعلی را نباید به گردن دشمن خارجی انداخت، بلکه دشمنان و منافقین داخلی نیز نقش بسزایی در این حوزه ایفا می‌نمایند که شایسته است با آن مقابله شود. با توجه به مؤلفه‌های شاخص منابع انسانی، امام خمینی (ره) تأکید ویژه‌ای بر مشارکت تمام اقشار جامعه در فعالیت‌های سازنده دارند. علاوه بر این، بر مسئولان جامعه نیز لازم است از مستضعفان و محرومان جامعه حمایت نمایند و بدین صورت است که انقلاب اسلامی را که انقلاب مستضعفین است به سرمنزل مقصود که انشا الله حکومت نهایی صالحان بر زمین است با توجه به تقویت روحیه مقاومت و شهادت‌طلبی و ایثار، می‌رسانند. با توجه به مؤلفه‌های شاخص منابع فرهنگی-ساختاری، امام خمینی تأکید ویژه‌ای بر شناخت فعالیت‌های ضد فرهنگی دشمنان و نیز تقویت فعالیت‌های سازنده فرهنگی دارد. علاوه بر این،

از نظر ایشان، خودباوری، استقلال و عدم وابستگی به بیگانگان نیز از مؤلفه‌های فرهنگی مهم هستند که مورد تأکید ایشان است. مؤلفه‌های فرهنگی از پیچیدگی خاصی برخوردار هستند و با مؤلفه‌های ساختاری ارتباط تنگاتنگی دارند. به‌عنوان مثال، در جامعه‌ای که عدالت‌محوری در تمام امور جاری است و قانون‌مداری در ساختار کشور حاکم است، فعالیت‌های ضد فرهنگی دشمن جهت تضعیف خودباوری، و وابسته نمودن افراد به بیگانگان و ... سودی نخواهد داشت. نهایتاً اینکه، مؤلفه‌های نظامی نیز مورد تأکید ویژه امام خمینی (ره) بوده‌اند. همان‌طوری که امروزه شاهد آن هستیم، دشمنان تمرکز خود را بر تضعیف بنیه نظامی و دفاعی کشور معطوف داشته‌اند تا آسیب‌پذیری کشور را در مقابل تهدیدات افزایش دهند و قدرت چانه‌زنی خود را نیز بدین طریق بالا برند. در جامعه‌ای که به مؤلفه‌های اسلامی، مؤلفه‌های انسانی، مؤلفه‌های فرهنگی-ساختاری، و مؤلفه‌های نظامی توجه ویژه‌ای شود، مطمئناً از مزایای قدرت غنی سیاسی بهره می‌برد و به چشم‌انداز خویش نائل خواهد آمد. در چنین جامعه‌ای، قدرت غنی سیاسی، قدرت‌های مادی بیگانگان را نه تنها خنثی می‌نماید بلکه با تمسک به منابع دینی، بومی، فرهنگی، ساختاری و ... از آنان پیش خواهد افتاد.

در پژوهش حاضر، الگوی قدرت سیاسی در جامعه اسلامی مبتنی بر وصیت‌نامه الهی-سیاسی امام خمینی (ره) طراحی و تبیین شده است. شایسته است تا پژوهش‌های آتی، در استخراج مؤلفه‌های قدرت سیاسی در جامعه اسلامی دیگر منابع دینی از جمله قرآن، نهج‌البلاغه، و ... اهتمام ورزند و با توجه به اهمیت نقش قدرت سیاسی در جامعه اسلامی، الگوی بومی ارائه‌شده توسط این پژوهش را بهبود بخشند. علاوه بر این، پژوهش حاضر، مؤلفه‌های قدرت سیاسی را در قالب چهار شاخص اسلامی، انسانی، فرهنگی-ساختاری و نظامی تقسیم‌بندی کرده است. به پژوهش‌گران توصیه می‌شود ضمن دقت نظر در مؤلفه‌های استخراج‌شده در این پژوهش، و نیز مطالعه مجدد مضامین وصیت‌نامه الهی-سیاسی امام خمینی (ره)، امکان ایجاد دسته‌بندی‌های جدیدی از مضامین پایه و سازمان‌دهنده جهت بهبود الگوی حاضر را مورد بررسی قرار دهند.

انجمن مطالعات جهان اسلام
Islamic World Studies Association
جمعية دراسة العالم الإسلامي
فصلنامه علمی-پژوهشی
پژوهش‌های بنیادی جهان اسلام

منابع

۱. قرآن کریم، ترجمه آیت الله مکارم شیرازی.
۲. ابن منظور (۱۹۸۸). *لسان العرب*. دارالجمیل بیروت.
۳. آریان پور، عباس (۱۳۶۶). *فرهنگ فشرده انگلیسی به فارسی*، چاپ نهم، تهران: امیرکبیر.
۴. افضل‌ی، رسول؛ ذکی، یاشار؛ دشتی، محمدحسین (۱۳۹۷). مؤلفه‌های قدرت نرم نظام جمهوری اسلامی ایران و ظرفیت‌های آن در عرصه بین‌الملل از دید کارشناسان. *فصلنامه پژوهش‌های سیاسی جهان اسلام*. ۸ (۲): ۱۲۱-۱۴۲
۵. حبیب زاده، توکل؛ فتاحی زفرقندی، علی (۱۳۹۳). قدرت سیاسی؛ مطالعه تطبیقی در اندیشه لیبرال و اسلامی. *مطالعات حقوق تطبیقی*. ۵ (۲): ۳۷۸-۳۵۹.
۶. خاکی، غلامرضا (۱۳۹۰). *روش تحقیق با رویکردی به پایان‌نامه نویسی*. تهران: بازتاب.
۷. دانایی‌فرد، حسن؛ سید مهدی الوانی و عادل آذر (۱۳۹۶). *روش‌شناسی پژوهش کیفی در مدیریت: رویکردی جامع*، انتشارات صفار.
۸. دهخدا، علی اکبر (۱۳۷۳). *لغت‌نامه دهخدا*، چاپ اول، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
۹. رایبیز، استیفن (۱۳۹۷). *مبانی رفتار سازمانی*. ترجمه پارسائیان، علی؛ اعرابی، محمد. دفتر پژوهش‌های فرهنگی.
۱۰. راسل، برتراند (۱۳۹۷). *قدرت*. ترجمه دریابندری، نجف. انتشارات خوارزمی.
۱۱. رضاییان، علی (۱۳۹۵). *مبانی رفتار سازمانی*. انتشارات سمت.
۱۲. صلیبا، جمیل (۱۳۹۳). *فرهنگ فلسفی*، ترجمه صناعی دره بیدی، منوچهر. نشر حکمت.
۱۳. طریحی، فخرالدین (۱۳۷۵). *معجم البحرین*. تهران: مرتضوی.
۱۴. عابدی جعفری، حسن؛ تسلیمی، محمد سعید؛ فقیهی، ابوالحسن؛ شیخ‌زاده، محمد (۱۳۹۰). تحلیل مضمون و شبکه مضامین: روشی ساده و کارآمد برای تبیین الگوهای موجود در داده‌های کیفی. *اندیشه مدیریت راهبردی*، ۵، ۲، ۱۵۱-۱۹۸.
۱۵. عبدالرحمان، عالم (۱۳۹۴). *بنیادهای علم سیاست* تهران. نشر نی.
۱۶. کرایب، یان (۱۳۹۷). *نظریه اجتماعی مدرن از پارسونز تا هابرماس*، ترجمه مخبر، عباس. نشر آگه.
۱۷. گالبرایت، جان کنت (۱۳۹۶). *آناتومی قدرت*. ترجمه مهاجر، محبوبه. انتشارات سروش.
۱۸. گلدنز، آنتونی (۱۳۹۶). *جامعه‌شناسی*، ترجمه چاوشیان، حسن. نشرنی.
۱۹. محسنی، علی؛ جاودانی مقدم، مهدی؛ حاجی، محسن (۱۳۹۷). تحول پارادایمی مفهوم قدرت و امنیت در عصر جهانی شدن و تأثیر آن بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران. *فصلنامه پژوهش‌های سیاسی جهان اسلام*. ۸ (۳): ۹۹-۱۲۶.
۲۰. معین، محمد (۱۳۸۸). *فرهنگ فارسی*، چاپ صدم، تهران: انتشارات امیرکبیر.

21. Attride-Stirling, J. (2001). Thematic networks: an analytic tool for qualitative research.

فصلنامه علمی - پژوهشی
پژوهش‌های سیاسی جهان اسلام

۱۵۴

سال نهم، شماره سوم، پاییز ۱۳۹۸

Qualitative Research, 1, 385-405.

22. Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3, 2, 77-101.
23. Neuman, Lawrence (1997). *Social Research Methods: Quantitative & Qualitative Approaches*, translated by: Hassan Danaeefard and Hossein Kazemi, Tehran.
24. Weber, Max (1979). *Economy and Society: An Outline of Interpretive Sociology*, trans. Ephraim Fischhoff et al. Berkeley, CA: University of California, Press.

به این مقاله این گونه ارجاع دهید: DOI: ۱۰.۲۱۸۵۹/priw-۰۹۰۳۰۶
موسوی داودی، سیدمهدی؛ ابراهیمیان، حجت‌الله (۱۳۹۸)، «ارائه و تبیین الگوی منابع قدرت سیاسی در جامعه اسلامی مبتنی بر وصیت‌نامه الهی-سیاسی امام خمینی (ره)»، فصلنامه پژوهش‌های سیاسی جهان اسلام، س ۹، ش ۳، پاییز ۹۸، صص ۱۵۵-۱۲۵.

